

Opetus- ja kulttuuriministeriö

kirjaamo@minedu.fi

saara.luukkonen@minedu.fi

Lausuntopyyntöne OKM/60/010/2018

Lausunto luonnoksesta opetus- ja kulttuuriministeriön asetukseksi opiskelijaksi ottamisen perusteista ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa annetun opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen muuttamisesta

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry kiittää mahdollisuudesta lausua nyt esitettävästä asetusmuutoksesta. JHL toteaa seuraavaa:

JHL kannattaa karsivia pääsy- ja soveltuvuuskokeita. JHL:n näkemyksen mukaan se, että pääsy- tai soveltuvuuskokeesta 0 pistettä saaneen hakijan voi jättää valitsematta, lisää asiakas- ja potilasturvallisuutta, mutta parhaimmillaan tarjoaa myös opintoihin hakeutuvalle realistista palautetta soveltuvuudesta kyseiselle alalle juuri kyseisellä hetkellä. JHL:n mielestä tärkeää on huomata, että SORA-lainsäädännön sisältöön kuuluvat monet ammatilliset tutkinnot.

Opetus- ja kulttuuriministeriön luonnoksessa koulutuksen järjestäjän päätösvaltaan kuitenkin jäisi, järjestääkö se karsivia pääsy- tai soveltuvuuskokeita vai ei. JHL ei pidä tätä valinnanvapautta mielekkäänä, sillä se lisää alueellista epätasa-arvoa. JHL:n näkemyksen mukaan soveltuvuuskokeiden tulisi olla pakollisia SORA-aloilla ja kunkin SORA-alan käytössä tulisi olla valtakunnallisesti sama, standardoitu koe. Mikäli asetus johtaa tilanteeseen, jossa osa koulutuksen järjestäjistä järjestää pääsy- tai soveltuvuuskokeita ja osa ei, ja jossa kokeet vaihtelevat oppilaitoksesta toiseen, vaarantuu opiskelijaksi pyrkivien oikeusturva. Kokeiden järjestämisestä koituvat kustannukset tulisi kompensoida koulutuksen järjestäjille erillisellä mekanismilla.

JHL kiinnittää huomiota myös yhteishaun ja jatkuvan haun erilaiseen kohteluun ja kysyykin, onko tällaiselle käytännölle perusteita, kun ammatillisen koulutuksen reformin kantava ajatus on ollut opiskelijoiden yhdenmukainen kohtelu. Tällaisenaan vaikutukset kohdistuisivat ennen kaikkea nuoriin, mikä voi hankaloittaa nuoren ammattiin opiskelua ja sen seurauksena työllistymistä ja yhteiskuntaan kiinnittymistä sen sijaan, että asetus parantaisi asiakas- ja potilasturvallisuutta.

JHL pitää sinänsä hyvänä tavoitteena sitä, että koulutuksen järjestäjät veloitettaisiin ohjaamaan valitsematta jääneet hakijat muihin koulutuksiin tai muiden palveluiden piiriin. Tämä toimintatapa olisi yhdenmukainen väestön koulutustason nostamisen tavoitteen kanssa ja tukisi erityisesti nuorten kiinnittymistä työelämään peruskoulun jälkeen. Kuitenkin JHL huomauttaa, että koulutuksen järjestäjille osoitetut lisätehtävät tulee mahdollistaa lisäresurssein.

Kokonaisuudessaan nyt esitetty asetusmuutos pyrkii vastaamaan JHL:nkin esittämään huoleen potilas- ja asiakasturvallisuuden takaamisesta, mutta nyt esitetyssä muodossaan se jää vajaaksi. JHL:n

näkemyksen mukaan asetus on oikeansuuntainen, mutta parhaiten se toimisi mikäli kokeet määrättäisiin pakollisiksi ja syntyneet kustannukset kompensoitaisiin koulutuksen järjestäjille. Asetuksen lisäksi huomiota tulisi kiinnittää siihen, että SORA-prosessi olisi jouheva ja standardoitu niin, että myös opiskeluaikana havaittuihin ongelmiin olisi mahdollista puuttua. Tähän tarvitaan myös toimivaa opiskelijahuoltoa ja moniammatillista yhteistyötä. Näitä kysymyksiä toki ministeriössä jo käsitelläänkin. JHL esittää huolensa siitä, että SORA-lainsäädäntöön ja SORA-alojen opiskelijavalintoihin liittyviä kysymyksiä ei nyt käsitellä yhtenä kokonaisuutena.

JHL tunnustaa, että standardoitujen pääsy- ja soveltuvuuskokeiden laatiminen on vaativaa, ja että pääsykoetilanteessa on varsin rajoitetut mahdollisuudet hahmottaa hakijan soveltuvuutta kyseiselle alalle. JHL:n näkemyksen mukaan tämä ei kuitenkaan ole mahdotonta. Pääsy- ja soveltuvuuskokeiden standardoimisen ja tieteellisen pätevyyden varmistamisen kautta huolehditaan myös siitä, että kokeet mittaavat aidosti SORA-soveltuvuutta eikä yksilön ohimeneviä vajavuuksia tai puutteita, jotka ratkeavat kasvun ja kehityksen myötä. JHL ehdottaa, että standardoidut kokeet tuottaisi Opetushallitus, joka myös voisi kouluttaa valinnoissa työskentelevät karsivan kokeen käyttöön.

Lisäksi JHL toteaa, että pääsy- ja soveltuvuuskokeiden lisäksi on samanaikaisesti kehitettävä opiskelujen aikaista ohjausta, opiskelijahuoltoa ja toimintatapoja ongelmatilanteisiin puuttumiseksi. Kokonaisuudessaan nämä uudistukset mahdollistaisivat opiskelijoiden entistä paremman oikeusturvan toteutumisen samalla, kun potilas- ja asiakasturvallisuus taattaisiin.

JHL lausuu siis seuraavaa:

- Karsivat pääsy- ja soveltuvuuskokeet ovat tarpeellisia, mutta JHL:n näkemyksen mukaan niiden tulee olla
  - pakollisia
  - valtakunnallisia
  - standardoituja ja tieteellisesti päteviä
  - Opetushallituksen laatimia
  - Opetushallituksen tulee kouluttaa niiden käyttöön
- Nyt esitetyn asetuksen lisäksi huomiota olisi kiinnitettävä SORA-prosessien jouhevuuteen ja SORA-lainsäädännön toimivuuteen, ja mielellään näitä tulisi tarkastella yhdessä opiskelijaksi ottamiseen liittyvien kysymysten kanssa
- Mikäli nyt esitetty asetus tulee voimaan sellaisenaan, riskinä on alueellisen sekä hakuajankohdan mukaan syntyvän epätasa-arvon kasvaminen sekä opiskelijoiden ja opiskelijaksi pyrkivien oikeusturvan vaarantuminen

LAUSUNTO
14.1.2019

264/2018

Lisätietoja:

Marjut Manka
koulutuspoliittinen asiantuntija
Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry
gsm 050 436 3273
marjut.manka@jhl.fi

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry

A handwritten signature in blue ink that reads 'Päivi Niemi-Laine'.

Päivi Niemi-Laine
puheenjohtaja

A handwritten signature in blue ink that reads 'Teija Asara-Laaksonen'.

Teija Asara-Laaksonen
toimialajohtaja